

**WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W KATOWICACH
FILIA W CZĘSTOCHOWIE**

OBSERWATORIUM RYNKU PRACY

**BEZROBOTNA MŁODZIEŻ
W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM**

**analiza statystyczna
2012 r. – I kwartał 2014 r.**

Opracowanie: Ilona Antoniewicz

kwiecień 2014 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
Bezrobotni w wieku do 25 lat w województwie śląskim	3
Zróżnicowanie przestrzenne bezrobotnych w wieku do 25 lat w województwie śląskim	4
Struktura bezrobotnych w wieku do 25 lat	6
według czasu pozostawania bez pracy	6
według poziomu wykształcenia	8
według stażu pracy.....	9
Bezrobotni w wieku poniżej 30 lat w województwie śląskim.....	10
Struktura bezrobotnych w wieku poniżej 30 lat	12
według czasu pozostawania bez pracy	12
według poziomu wykształcenia	13
według stażu pracy.....	14
Polska młodzież na tle krajów Unii Europejskiej	15

Wstęp

Zgodnie z art. 49 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (*t.j. Dz. U. z 2008 r., Nr 69, poz. 415 z późn. zm.*) do grupy osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zaliczane były między innymi osoby do 25 roku życia. Ich trudna sytuacja wynika najczęściej z niechęci pracodawców do zatrudniania osób bez doświadczenia zawodowego, z niedopasowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb pracodawców, ale również z obaw pracodawców, co do pewności takiej inwestycji (zatrudniania osób młodych). Młodzi, jako bardziej mobilni i ambitni od starszych pracowników mogą łatwo opuścić pracodawcę w poszukiwaniu lepszych warunków pracy¹. Jednocześnie to właśnie młodzi pracownicy, osoby z najkrótszym stażem pracy częściej tracą pracę w czasie redukcji zatrudnienia. Powodem jest mniejsze doświadczenie i słaba ochrona przed zwolnieniami.

Bezrobotni w wieku do 25 lat w województwie śląskim²

Do bezrobotnych w wieku do 25 lat zaliczane są osoby, które do dnia zastosowania wobec nich usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończyły 25 roku życia.

Według stanu na 31 marca 2014 r. liczebność tej zbiorowości liczyła w województwie śląskim 32,7 tys. osób, co stanowiło 15,4% zarejestrowanych (bezrobotni ogółem – 212 710 osób). Bez względu na analizowany okres kobiety stanowiły ponad połowę bezrobotnych w omawianej subpopulacji (najwyższy odsetek: sierpień 2012 r. – 59,5%; najniższy odsetek: marzec 2014 r. – 52,5%).

Bezrobotni w wieku do 25 lat. Stan na koniec miesiąca.

Wyszczególnienie	2012 r.			2013 r.			2014 r.		
	ogółem	kobiety	% udział kobiet	ogółem	kobiety	% udział kobiet	ogółem	kobiety	% udział kobiet
styczeń	37 838	21 689	57,3	39 395	21 466	54,5	35 502	18 948	53,4
luty	38 599	21 777	56,4	39 927	21 448	53,7	35 103	18 522	52,8
marzec	37 349	20 901	56,0	38 365	20 288	52,9	32 743	17 175	52,5
kwiecień	34 869	19 573	56,1	36 570	19 239	52,6			
maj	32 885	18 710	56,9	34 319	18 317	53,4			
czerwiec	31 348	18 032	57,5	32 780	17 800	54,3			
lipiec	30 953	18 273	59,0	32 170	17 866	55,5			
sierpień	31 573	18 776	59,5	32 046	18 021	56,2			
wrzesień	34 364	20 078	58,4	34 448	19 224	55,8			
październik	34 580	19 880	57,5	34 229	18 906	55,2			
listopad	35 669	20 171	56,6	34 465	18 908	54,9			
grudzień	35 847	19 989	55,8	33 616	18 308	54,5			

Bezrobotni w wieku poniżej 25 lat stanowili od jednej piątej do jednej szóstej ogółu zarejestrowanych, przy czym ich liczba malała w miesiącach letnich i rosła w miesiącach zimowych, podobnie jak ich udział wśród ogółu bezrobotnych. Najniższy odsetek bezrobotnych w tej kategorii wiekowej odnotowano w miesiącach lipiec – sierpień 2013 r. (15,6%), a najwyższy w styczniu 2012 r. – 18,8%.

¹ M. Pańków, *Młodzi na rynku pracy. Raport z badania, ISP, Warszawa 2012*

<http://www.isp.org.pl/uploads/pdf/302561875.pdf> data pobrania 11.04.2014 r.

² *Bezrobotna młodzież w województwie śląskim, zestawienie tabelaryczne 2012 r. – I kwartał 2014 r., Tabela 1, 1 a*

W pierwszym kwartale 2014 r. udział najmłodszych bezrobotnych wśród ogółu zarejestrowanych był najniższy od 3 lat.

Udział osób bezrobotnych w wieku do 25 roku życia wśród ogółu zarejestrowanych. Stan na koniec miesiąca.

Wyszczególnienie	2012 r.	2013 r.	2014 r.
styczeń	18,8	17,7	16,2
luty	18,7	17,6	16,1
marzec	18,2	17,0	15,4
kwiecień	17,5	16,5	
maj	17,0	16,0	
czerwiec	16,6	15,7	
lipiec	16,5	15,6	
sierpień	16,8	15,6	
wrzesień	17,9	16,8	
październik	17,9	16,8	
listopad	17,8	16,7	
grudzień	17,4	16,1	

Zróznicowanie przestrzenne bezrobotnych w wieku do 25 lat w województwie śląskim³

Utrzymuje się zróżnicowanie przestrzenne poziomu bezrobocia wśród osób w wieku do 25 lat.

Na koniec marca 2014 r. najwięcej bezrobotnych zaewidencjonowano w Bytomiu (1,9 tys. osób, tj. 15,6% ogółu zarejestrowanych w tym mieście), w Katowicach (1,6 tys. osób, tj. 13,4%) oraz w Zabrze (14,9 tys. osób, tj. 17,3%). Powiaty, w których zarejestrowano najmniejszą liczbą bezrobotnych w wieku do 25 lat to: powiat bieruńsko-lędzki (305 osób, tj. 19,5%), Mysłowice (464 osoby, tj. 15,8%) oraz Piekary Śląskie (483 osoby, tj. 16,5%) i Tychy (483 osoby, tj. 11,6%). Udział tej subpopulacji w ogóle zarejestrowanych systematycznie spada, podobnie jak poziom bezrobocia.

Kobiety stanowiły ponad połowę zarejestrowanych omawianej subpopulacji bezrobotnych, przy czym najwyższy ich udział odnotowano w powiecie raciborskim (65%), w Rybniku (62%) i w Żorach (62%). Najniższy odsetek młodych kobiet zanotowano natomiast w powiecie częstochowskim (43%), w powiecie myszkowskim (44%) oraz w powiecie kłobuckim (45%).

W ujęciu rocznym sytuacja była bardzo podobna. Według danych na koniec 2013 r. najwięcej bezrobotnych zarejestrowano w Bytomiu (1,8 tys. osób, tj. 15,8% ogółu bezrobotnych w tym mieście), a najmniej w powiecie bieruńsko-lędzkim (345 osób, tj. 21,4%). Udział kobiet w poszczególnych powiatach utrzymywał się również na podobnym poziomie (najwyższy w powiecie raciborskim – 67%, najniższy w powiecie częstochowskim – 45%).

Według danych na koniec 2013 r. w województwie śląskim mimo wzrostu poziomu bezrobocia, spadła liczba osób zarejestrowanych w wieku do 25 lat (o 2 231 osób, tj. o 6,2%). Zaledwie w 7 powiatach odnotowano wzrost poziomu bezrobocia w tej kategorii wiekowej, tj. w powiecie kłobuckim (o 3,2%), w lublinieckim (o 1,3%), w raciborskim (o 1,1%) oraz w miastach: w Jastrzębiu Zdrój (o 7,5%), w Bytomiu (o 5,2%), w Rybniku (1,7%) i w Siemianowicach Śląskich (o 7,2%).

W województwie śląskim na koniec 2013 r. spadł odsetek bezrobotnych w wieku do 25 lat (o 1,3 pkt proc.), a jedynym powiatem, w którym odnotowano nieznaczny wzrost udziału bezrobotnych z tej subpopulacji były Siemianowice Śląskie (wzrost o 0,1 pkt proc.).

³ Bezrobotna młodzież w województwie śląskim, zestawienie tabelaryczne 2012 r. – I kwartał 2014 r., Tabela 2, 2 a

**Bezrobotni ogółem i bezrobotni do 25 roku życia
w województwie śląskim według powiatów. Stan na koniec roku.**

Powiat z- ziemski g – grodzki (miasta na prawach powiatu)	31.12.2012 r.			31.12.2013 r.			Dynamika wzrostu/ spadku bezrobocia wśród osób w wieku do 25 lat 31.12.2012 r. = 100%	Dynamika wzrostu/ spadku bezrobocia wśród kobiet w wieku do 25 lat 31.12.2012 r. = 100%
	Liczba bezrobotnych			Liczba bezrobotnych				
	ogółem	w tym bezrobotni w wieku do 25 lat		ogółem	w tym bezrobotni w wieku do 25 lat			
ogółem		w tym kobiety	ogółem		w tym kobiety			
Razem województwo śląskie	205 459	35 847	19 989	208 296	33 616	18 308	93,8	91,6
Będziński z	7 993	1 109	606	8 264	1 052	564	94,9	93,1
Bielski z	6 030	1 057	569	5 816	895	447	84,7	78,6
Cieszyński z	7 458	1 605	836	7 711	1 526	743	95,1	88,9
Częstochowski z	9 090	1 523	686	9 805	1 434	649	94,2	94,6
Gliwicki z	3 817	855	506	3 945	817	444	95,6	87,7
Kłobucki z	4 679	1 002	431	4 943	1 034	480	103,2	111,4
Lubliniecki z	3 546	860	476	3 641	871	465	101,3	97,7
Mikołowski z	3 196	645	381	3 273	596	335	92,4	87,9
Myszkowski z	5 005	850	419	5 134	820	362	96,5	86,4
Pszczynski z	3 339	885	557	3 321	824	466	93,1	83,7
Raciborski z	3 039	651	419	3 126	658	439	101,1	104,8
Rybnicki z	2 135	558	362	2 288	526	315	94,3	87,0
Tarnogórski z	5 958	1 246	671	6 078	1 179	643	94,6	95,8
Bieruńsko- lędziński z	1 580	381	230	1 611	345	202	90,6	87,8
Wodzisławski z	5 449	1 398	932	5 658	1 387	853	99,2	91,5
Zawierciański z	7 887	1 298	656	7 581	1 146	579	88,3	88,3
Żywiecki z	8 696	1 836	943	8 347	1 607	820	87,5	87,0
Bielsko-Biała g	6 564	813	458	6 277	686	350	84,4	76,4
Bytom g	10 966	1 741	1 012	11 571	1 832	1 033	105,2	102,1
Chorzów g	4 754	767	449	4 955	654	380	85,3	84,6
Częstochowa g	15 455	1 534	721	15 492	1 246	599	81,2	83,1
Dąbrowa Górnicza g	7 166	932	526	6 925	816	466	87,6	88,6
Gliwice g	7 293	1 076	602	7 593	1 047	566	97,3	94,0
Jastrzębie Zdrój g	3 775	891	533	4 170	958	558	107,5	104,7
Jaworzno g	3 449	738	401	3 206	575	333	77,9	83,0
Katowice g	10 834	1 590	808	11 332	1 550	817	97,5	101,1
Mysłowice g	2 828	509	337	2 807	480	301	94,3	89,3
Piekary Śląskie g	2 948	530	306	2 916	505	296	95,3	96,7
Ruda Śląska g	4 242	908	556	4 392	811	463	89,3	83,3
Rybnik g	4 632	942	643	4 792	958	622	101,7	96,7
Siemianowice Śląskie g	3 017	497	276	3 213	533	288	107,2	104,3
Sosnowiec g	11 555	1 578	896	10 948	1 385	756	87,8	84,4
Świętochłowice g	2 454	442	271	2 494	384	227	86,9	83,8
Tychy g	4 307	603	346	4 193	531	302	88,1	87,3
Zabrze g	8 321	1 581	917	8 522	1 556	901	98,4	98,3
Żory g	2 002	416	251	1 956	392	244	94,2	97,2

Na tle kraju, pod względem udziału bezrobotnych w wieku do 25 lat wśród ogółu zarejestrowanych, województwo śląskie wypada dobrze. W końcu grudnia 2013 r. odsetek bezrobotnej młodzieży wśród ogółu zaewidencjonowanych wynosił w regionie 16,1%, wobec 18,6% dla danych ogólnopolskich.

**Udział bezrobotnych w wieku do 25 lat wśród ogółu zarejestrowanych według województw.
Stan na koniec roku**

Wyszczególnienie	Bezrobotni ogółem. 31.12.2012 r. ⁴	Bezrobotni w wieku do 25 lat		Bezrobotni ogółem 31.12.2013 r. ⁵	Bezrobotni w wieku do 25 lat	
		osoby	% wśród ogółu		osoby	% wśród ogółu
POLSKA	2 136 815	424 227	19,9	2 157 883	401 037	18,6
ujęcie rankingowe - od najniższego udziału w 2013 r.						
Dolnośląskie	157 369	25 442	16,2	153 558	23 092	15,0
Zachodniopomorskie	112 521	18 977	16,9	111 063	17 424	15,7
Śląskie	205 459	35 847	17,4	208 296	33 616	16,1
Łódzkie	151 036	26 197	17,3	151 626	24 526	16,2
Lubuskie	60 614	11 115	18,3	59 805	10 150	17,0
Mazowieckie	271 927	49 502	18,2	283 196	48 333	17,1
Opolskie	51 775	9 689	18,7	51 636	9 301	18,0
Pomorskie	114 644	23 629	20,6	114 148	21 566	18,9
Warmińsko-Mazurskie	113 223	22 993	20,3	115 873	22 234	19,2
Kujawsko-Pomorskie	148 839	30 619	20,6	150 145	29 139	19,4
Świętokrzyskie	86 708	18 016	20,8	90 124	18 016	20,0
Podlaskie	68 705	14 550	21,2	70 889	14 197	20,0
Wielkopolskie	147 902	33 641	22,7	144 832	30 068	20,8
Lubelskie	131 125	29 310	22,4	134 042	28 290	21,1
Podkarpackie	153 807	34 978	22,7	154 216	32 733	21,2
Małopolskie	161 161	39 722	24,6	164 434	38 352	23,3

Struktura bezrobotnych w wieku do 25 lat

Dane dotyczące struktury według czasu pozostawania bez pracy, poziomu wykształcenia i stażu pracy agregowane są kwartalnie, najbardziej aktualne dotyczą końca marca 2014 roku.

według czasu pozostawania bez pracy⁶

Wśród młodzieży, większość bezrobotnych nie pozostaje w rejestrach urzędów pracy długo - 62,2% z nich (20 357 osób) znajduje pracę w okresie do 6 miesięcy od momentu zarejestrowania się w urzędzie pracy.

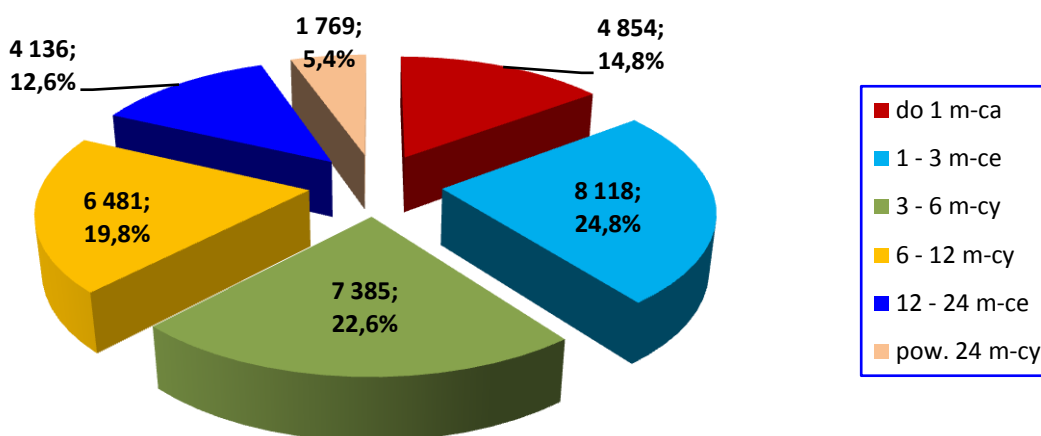
Zaledwie, co szósty zarejestrowany pozostaje bez zatrudnienia nieprzerwanie, co najmniej 12 miesięcy (5 905 osób, tj. 18%), a wśród nich 29,9% stanowią bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy nieprzerwanie od 24 miesięcy.

⁴ http://www.stat.gov.pl/gus/5840_2047_PLK_HTML.htm data pobrania 16.04.2014 r.

⁵ http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/pw_bezrobocie_rejestrowane_1_4kw_2013.pdf data pobrania 16.04.2014 r.

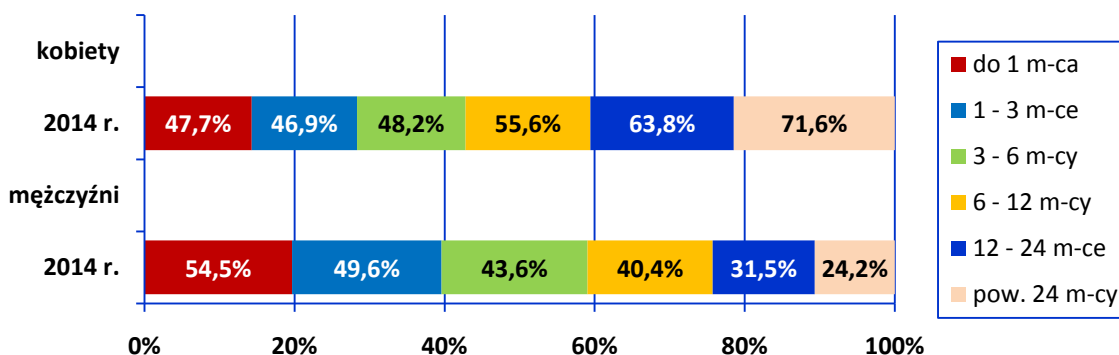
⁶ *Bezrobotna młodzież w województwie śląskim, zestawienie tabelaryczne 2012 r. – I kwartał 2014 r., Tabela 3, 3 a*

Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy. Stan na koniec marca 2014 r.

Sytuacja młodych kobiet jest zdecydowanie trudniejsza. Z danych wynika, że jedynie wśród osób pozostających bez pracy do 1 miesiąca, mężczyźni stanowią większość zarejestrowanych (54,5%). W pozostałych kategoriach różnie odsetek bezrobotnych par, który wśród osób pozostających bez pracy nieprzerwanie ponad 24 miesiące osiąga pułap 72%.

Struktura bezrobotnych do 25 lat w województwie śląskim według płci i czasu pozostawania bez pracy. Stan na koniec marca 2014 r.

W ujęciu rocznym, na koniec 2013 r. spadek poziomu bezrobocia młodzieży odnotowano wśród osób pozostających bez pracy do 6 miesięcy (najniższy wśród bezrobotnych pozostających bez zatrudnienia 1 – 3 miesiące – o 12,9 pkt proc.). Natomiast w pozostałych kategoriach według czasu pozostawania bez pracy miał miejsce wzrost dynamiki poziomu bezrobocia, najwyższy wśród osób pozostających bez pracy od 6 do 12 miesięcy – o 5,6 pkt proc. oraz wśród osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy – o 4,1 pkt proc.

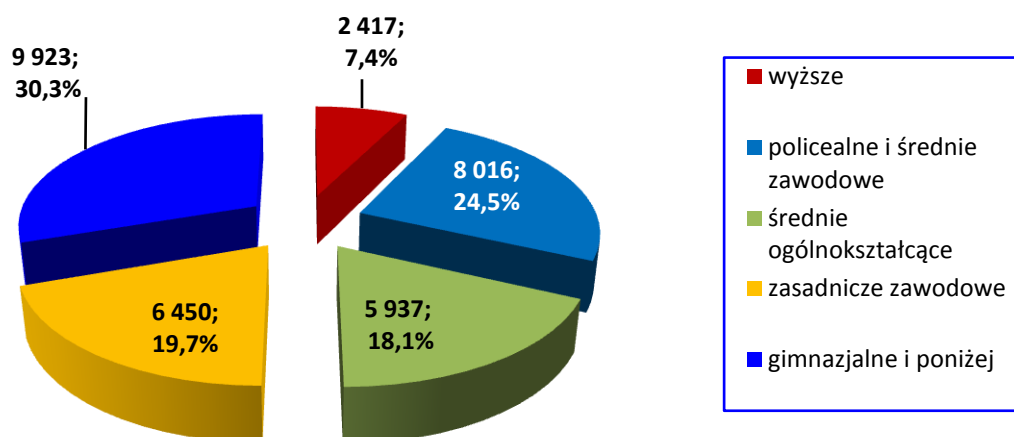
Wśród kobiet obserwujemy podobne zjawisko, przy czym dynamika spadku poziomu bezrobocia w poszczególnych kategoriach według czasu pozostawania bez pracy jest dużo wyższa, natomiast jej wzrost jest zdecydowanie wolniejszy.

według poziomu wykształcenia⁷

Wśród bezrobotnej młodzieży niemal tyle samo osób legitymuje się posiadaniem kwalifikacji zawodowych (16 883 osoby, tj. 51,6%) jak i ich brakiem (15 860 osób, tj. 48,4%).

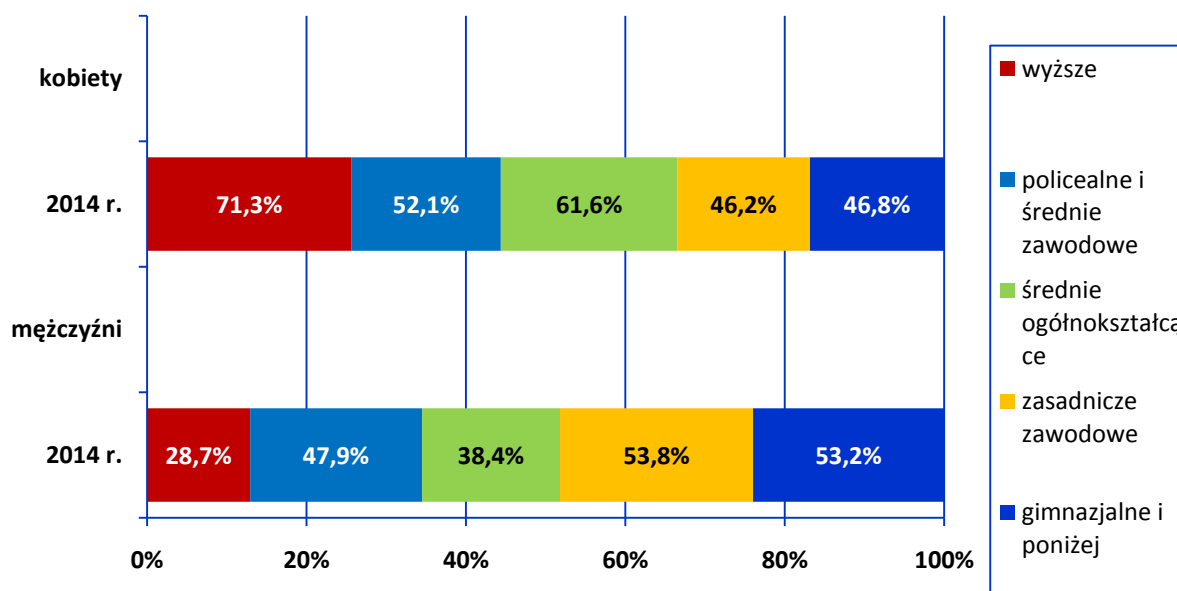
Najmniej bezrobotnych odnotowano wśród osób z wykształceniem wyższym (7%), a najwięcej wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (30%).

Bezrobotni według poziomu wykształcenia. Stan na koniec marca 2014 r.

Kobiety są lepiej wykształcone od mężczyzn, ale posiadanie wysokiego poziomu wykształcenia nie oznacza dla nich lepszego startu na rynku pracy. Z danych wynika, wśród osób z wykształceniem wyższym kobiety stanowią aż 71% zarejestrowanych, a im niższy poziom wykształcenia tym niższy odsetek zarejestrowanych kobiet.

Struktura bezrobotnych do 25 lat w województwie śląskim według płci i poziomu wykształcenia. Stan na koniec marca 2014 r.

⁷ Bezrobotna młodzież w województwie śląskim, zestawienie tabelaryczne 2012 r. – I kwartał 2014 r., Tabela 4, 4 a

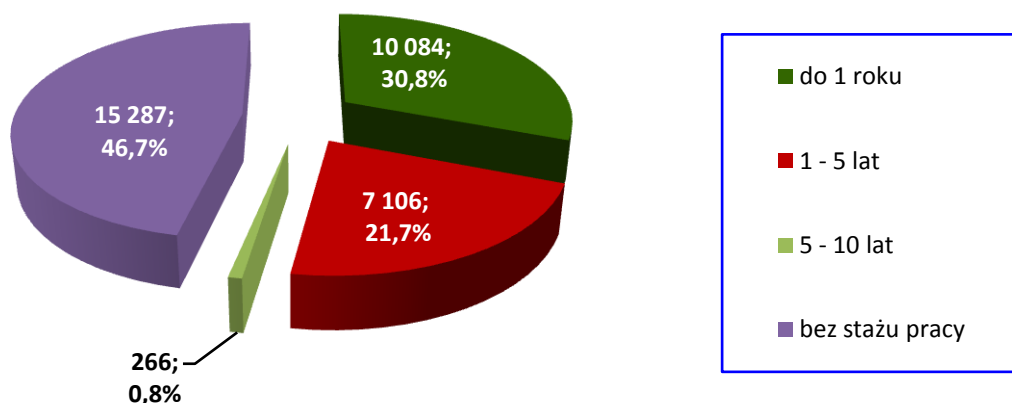
W ujęciu rocznym na koniec 2013 r. spadek poziomu bezrobocia młodzieży odnotowano niemal we wszystkich kategoriach według poziomu wykształcenia (najniższy wśród bezrobotnych z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – o 10,3 pkt proc.). Jedyne wśród młodzieży z wykształceniem zasadniczym zawodowym nie odnotowano żadnych zmian w poziomie bezrobocia (dynamika zmian utrzymuje się na tym samym pułapie).

Wśród kobiet, bez względu na kategorię poziomu wykształcenia obserwowana jest tendencja spadkowa poziomu bezrobocia, największa wśród pań z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (o 12,9 pkt proc.).

według stażu pracy⁸

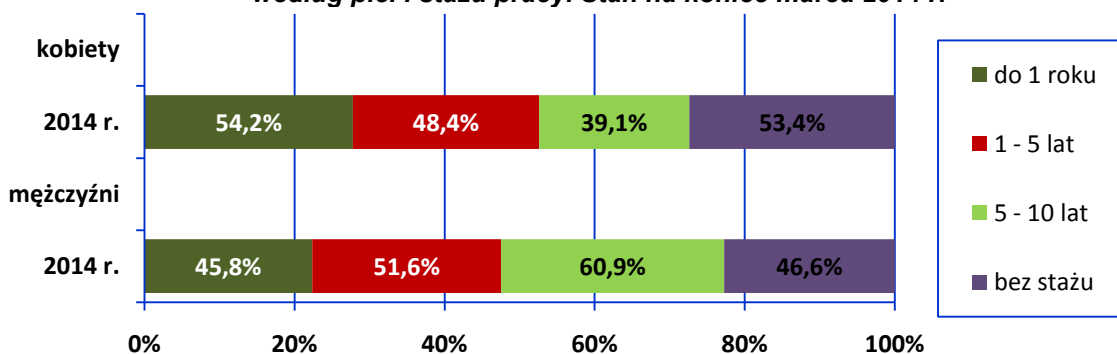
Niemal połowa bezrobotnej młodzieży to osoby bez stażu pracy (47%). Co trzeci zarejestrowany posiada bardzo krótki staż pracy – do 1 roku, a co piąty legitymuje się doświadczeniem zawodowym 1 – 5 lat. Najmniej licznie jest reprezentowana grupa młodzieży ze stażem pracy od 5 do 10 lat, która stanowi około 1 procent subpopulacji.

Bezrobotni według stażu pracy. Stan na koniec marca 2014 r.

Bezrobotne młode kobiety nie należą do osób posiadających długoletnie doświadczenie zawodowe. Stanowią większość wśród osób bez żadnego stażu pracy (53%) oraz wśród osób z niewielkim rocznym stażem pracy (54%).

Struktura bezrobotnych do 25 lat w województwie śląskim według płci i stażu pracy. Stan na koniec marca 2014 r.

⁸ Bezrobotna młodzież w województwie śląskim, zestawienie tabelaryczne 2012 r. – I kwartał 2014 r., Tabela 5, 5 a

W ujęciu rocznym na koniec 2013 r. spadek poziomu bezrobocia młodzieży odnotowano we wszystkich kategoriach według stażu pracy (najniższy wśród bezrobotnych legitymujących się doświadczeniem zawodowym od 1 do 10 lat – o 12,5 pkt proc.).

Wśród kobiet również obserwuje się podobną tendencję, przy czym największą dynamikę spadku odnotowano wśród pań ze stażem pracy 5 – 10 lat (o 23,8 pkt proc.).

Bezrobotni w wieku poniżej 30 lat w województwie śląskim⁹

Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach od dwóch lat agreguje dane dotyczące bezrobocia osób w wieku poniżej 30 lat.

Według stanu na 31 marca 2014 r. liczebność tej zbiorowości liczyła w województwie śląskim 64,5 tys. osób, co stanowiło 30,3% zarejestrowanych (bezrobotni ogółem – 212 710 osób). Bez względu na analizowany okres kobiety stanowiły ponad połowę bezrobotnych w omawianej subpopulacji (najwyższy odsetek: III kwartał 2012 r. – 61%; najniższy odsetek: I kwartał 2013 r. – 54,6%).

Bezrobotni w wieku do 30 lat. Stan na koniec kwartału.

Wyszczególnienie	2012 r.			2013 r.			2014 r.		
	ogółem	kobiety	% udział kobiet	ogółem	kobiety	% udział kobiet	ogółem	kobiety	% udział kobiet
I kwartał	70 925	41 063	57,9	76 164	41 585	54,6	64 534	35 531	55,1
II kwartał	62 170	37 224	59,9	65 513	37 298	56,9			
III kwartał	65 749	40 075	61,0	65 460	38 121	58,2			
IV kwartał	68 912	40 161	58,3	65 513	36 778	56,1			

Wśród ogółu zarejestrowanych w urzędach pracy województwa śląskiego, co trzeci bezrobotny jest człowiekiem młodym w wieku poniżej 30 lat.

Udział osób bezrobotnych w wieku poniżej 30 lat wśród ogółu zarejestrowanych. Stan na koniec kwartału.

Wyszczególnienie	2012 r.	2013 r.	2014 r.
I kwartał	34,6	33,8	30,3
II kwartał	33,0	31,4	
III kwartał	34,2	31,9	
IV kwartał	33,5	31,0	

Z zebranych danych wynika, że bez względu na analizowany okres, subpopulacja bezrobotnych do 25 roku życia stanowi ponad połowę populacji bezrobotnych w wieku poniżej 30 lat, co oznacza, że osoby w wieku 25 – 29 lat stanowią ok. 48% tej zbiorowości. Wśród kobiet sytuacja jest bardzo podobna, chociaż od 2013 r. odsetek najmłodszych kobiet nie osiąga pułapu 50%.

Wśród osób w wieku do 30 lat również utrzymuje się zróżnicowanie terytorialne poziomu bezrobocia. W ujęciu rocznym na koniec 2013 r. najwięcej bezrobotnych zaewidencjonowano w Bytomiu – 3,5 tys. osób, tj. 30,3% ogółu bezrobotnych w tym mieście (podobnie jak wśród osób w wieku poniżej 25 lat),

⁹ Bezrobotna młodzież w województwie śląskim, zestawienie tabelaryczne 2012 r. – I kwartał 2014 r., Tabela 6, 6 a, 7, 7 a

oraz w Katowicach (3,3 tys. osób, tj. 29% ogółu zarejestrowanych) i w Sosnowcu (2,9 tys. osób, tj. 26,7%).

Powiaty o najmniejszej liczbie bezrobotnych w tej kategorii odpowiadają powiatom o najmniejszej liczbie zaewidencjonowanych w wieku do 25 lat (powiat bieruńsko-lędziński – 611 osób, tj. 37,9%; Żory – 719 osób, tj. 36,8% oraz Świętochłowice – 751 osób, tj. 30,1%)¹⁰.

Według danych na koniec 2013 r. mimo wzrostu poziomu bezrobocia w województwie śląskim, spadła liczba bezrobotnych w wieku poniżej 30 lat (o 4 399 osób, tj. o 6,4%) podobnie jak ich udział (o 2,5 pkt proc.). Zaledwie w 7 powiatach odnotowano wzrost poziomu bezrobocia w tej kategorii wiekowej, największy w Jastrzębiu-Zdrój (o 7 pkt proc.), w powiecie lublinieckim (o 3,6 pkt proc.) oraz w Bytomiu (o 3,6 pkt proc.).

**Bezrobotni ogółem i bezrobotni w wieku poniżej 30 lat
w województwie śląskim według powiatów. Stan na koniec roku.**

Powiat z- ziemski g – grodzki (miasta na prawach powiatu)	31.12.2012 r.			31.12.2013 r.			Dynamika wzrostu/ spadku bezrobocia wśród osób w wieku do 30 lat 31.12.2012 r. = 100%	Dynamika wzrostu/ spadku bezrobocia wśród kobiet w wieku do 30 lat 31.12.2012 r. = 100%
	Liczba bezrobotnych			Liczba bezrobotnych				
	ogółem	w tym bezrobotni w wieku do 30 lat		ogółem	w tym bezrobotni w wieku do 30 lat			
		ogółem	kobiety		ogółem	kobiety		
Razem województwo śląskie	205 459	68 912	40 161	208 296	64 513	36 778	93,6	91,6
Będziński z	7 993	2 346	1 342	8 264	2 192	1 221	93,4	91,0
Bielski z	6 030	2 008	1 158	5 816	1 709	913	85,1	78,8
Cieszyński z	7 458	2 701	1 506	7 711	2 574	1 334	95,3	88,6
Częstochowski z	9 090	3 009	1 534	9 805	2 863	1 414	95,1	92,2
Gliwicki z	3 817	1 516	950	3 945	1 427	827	94,1	87,1
Kłobucki z	4 679	1 797	854	4 943	1 792	894	99,7	104,7
Lubliniecki z	3 546	1 421	812	3 641	1 472	852	103,6	104,9
Mikołowski z	3 196	1 186	716	3 273	1 060	628	89,4	87,7
Myszkowski z	5 005	1 660	888	5 134	1 635	829	98,5	93,4
Pszczynski z	3 339	1 508	969	3 321	1 383	828	91,7	85,4
Raciborski z	3 039	1 157	773	3 126	1 162	792	100,4	102,5
Rybnicki z	2 135	912	606	2 288	925	590	101,4	97,4
Tarnogórski z	5 958	2 263	1 291	6 078	2 150	1 213	95,0	94,0
Bieruńsko-lędziński z	1 580	661	428	1 611	611	377	92,4	88,1
Wodzisławski z	5 449	2 361	1 626	5 658	2 354	1 520	99,7	93,5
Zawierciański z	7 887	2 631	1 416	7 581	2 319	1 261	88,1	89,1
Żywiecki z	8 696	3 133	1 662	8 347	2 785	1 455	88,9	87,5
Bielsko-Biała g	6 564	1 800	1 065	6 277	1 532	863	85,1	81,0
Bytom g	10 966	3 384	2 062	11 571	3 507	2 056	103,6	99,7
Chorzów g	4 754	1 494	913	4 955	1 318	789	88,2	86,4
Częstochowa g	15 455	3 820	2 018	15 492	3 241	1 727	84,8	85,6
Dąbrowa G. g	7 166	2 022	1 164	6 925	1 751	1 011	86,6	86,9
Gliwice g	7 293	2 258	1 290	7 593	2 208	1 252	97,8	97,1
Jastrzębie Zdrój g	3 775	1 507	906	4 170	1 613	981	107,0	108,3

¹⁰ Bezrobotna młodzież w województwie śląskim, zestawienie tabelaryczne 2012 r. – I kwartał 2014 r., Tabela 5, 5 a

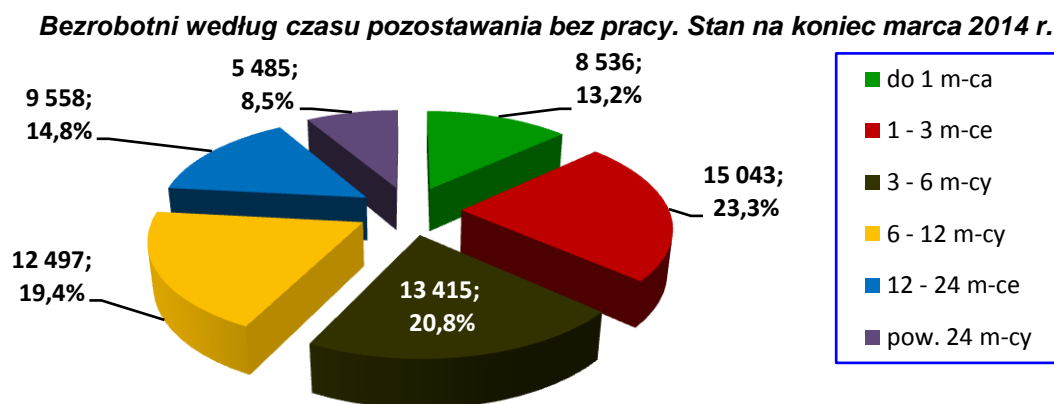
Powiat z- ziemski g – grodzki (miasta na prawach powiatu)	31.12.2012 r.			31.12.2013 r.			Dynamika wzrostu/ spadku bezrobocia wśród osób w wieku do 30 lat 31.12.2012 r. = 100%	Dynamika wzrostu/ spadku bezrobocia wśród kobiet w wieku do 30 lat 31.12.2012 r. = 100%	
	Liczba bezrobotnych			Liczba bezrobotnych					
	ogółem	w tym bezrobotni w wieku do 30 lat		ogółem	w tym bezrobotni w wieku do 30 lat				
		ogółem	kobiety		ogółem	kobiety			
Jaworzno	g	3 449	1 331	740	3 206	1 110	661	83,4	89,3
Katowice	g	10 834	3428	1 878	11 332	3 287	1 832	95,9	97,6
Mysłowice	g	2 828	1 044	679	2 807	933	592	89,4	87,2
Piekary Śląskie	g	2 948	1 012	599	2 916	951	578	94,0	96,5
Ruda Śląska	g	4 242	1 653	1 051	4 392	1 559	950	94,3	90,4
Rybnik	g	4 632	1 755	1 220	4 792	1 701	1 104	96,9	90,5
Siemianowice Śląskie	g	3 017	997	579	3 213	1 008	549	101,1	94,8
Sosnowiec	g	11 555	3 391	1 950	10 948	2 927	1 645	86,3	84,4
Świętochłowice	g	2 454	817	524	2 494	751	458	91,9	87,4
Tychy	g	4 307	1 295	770	4 193	1 117	630	86,3	81,8
Zabrze	g	8 321	2 862	1 743	8 522	2 867	1 703	100,2	97,7
Żory	g	2 002	772	479	1 956	719	449	93,1	93,7

Struktura bezrobotnych w wieku poniżej 30 lat

Dane dotyczące struktury populacji bezrobotnych w wieku poniżej 30 lat są agregowane dopiero od 2013 r. najbardziej aktualne dotyczą marca 2014 r.

według czasu pozostawania bez pracy¹¹

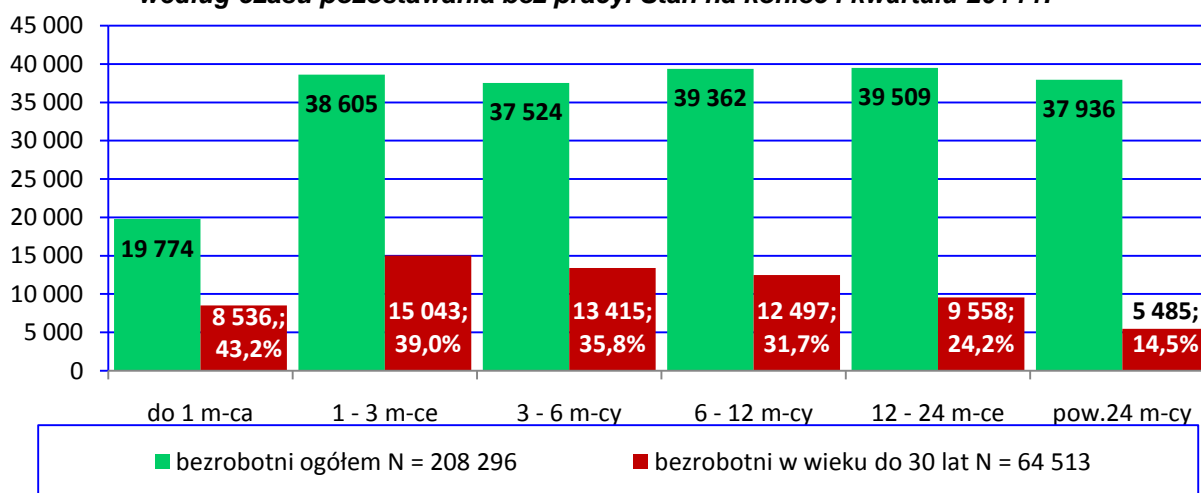
Na koniec marca 2014 r. w województwie śląskim, co piąty bezrobotny w wieku poniżej 30 lat pozostawał bez pracy nieprzerwanie co najmniej 12 miesięcy (15 043 osoby, tj. 23,3%). Z danych wynika, że w tej subpopulacji zarejestrowanych jest ponad 5 tys. osób, które pozostają poza rynkiem pracy nieprzerwanie ponad 24 miesiące (co dwunasty bezrobotny).

¹¹ Bezrobotna młodzież w województwie śląskim, zestawienie tabelaryczne 2012 r. – I kwartał 2014 r., Tabela 8

Z porównania danych ogółu zarejestrowanych z bezrobotnymi w wieku poniżej 30 lat wynika, że bezrobocie długookresowe rzadko dotyka osób młodych. Bezrobotni pozostający poza rynkiem pracy nieprzerwanie, co najmniej 24 miesiące stanowią zaledwie 15% wśród ogółu zarejestrowanych na Śląsku, z których co szósty pozostaje nieprzerwanie bez zatrudnienia powyżej 24 miesięcy. Z kolei młodzi bezrobotni stanowią niemal połowę wszystkich zarejestrowanych pozostających bez pracy bardzo krótko do 1 miesiąca (43%).

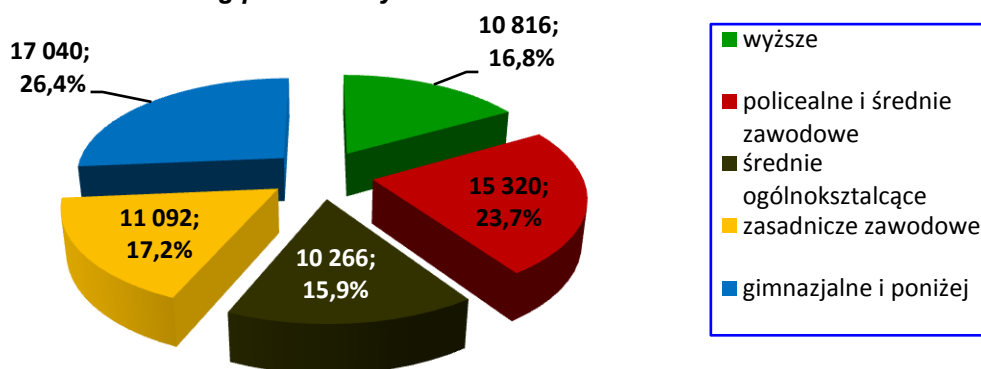
Bezrobotni zarejestrowani na Śląsku ogółem oraz w wieku poniżej 30 lat według czasu pozostawania bez pracy. Stan na koniec I kwartału 2014 r.

według poziomu wykształcenia¹²

Ponad połowa młodych bezrobotnych posiada kwalifikacje zawodowe 57,7%, a co szósty legitymuje się wykształceniem wyższym (16,8%).

Bezrobotni według poziomu wykształcenia. Stan na koniec marca 2014 r.

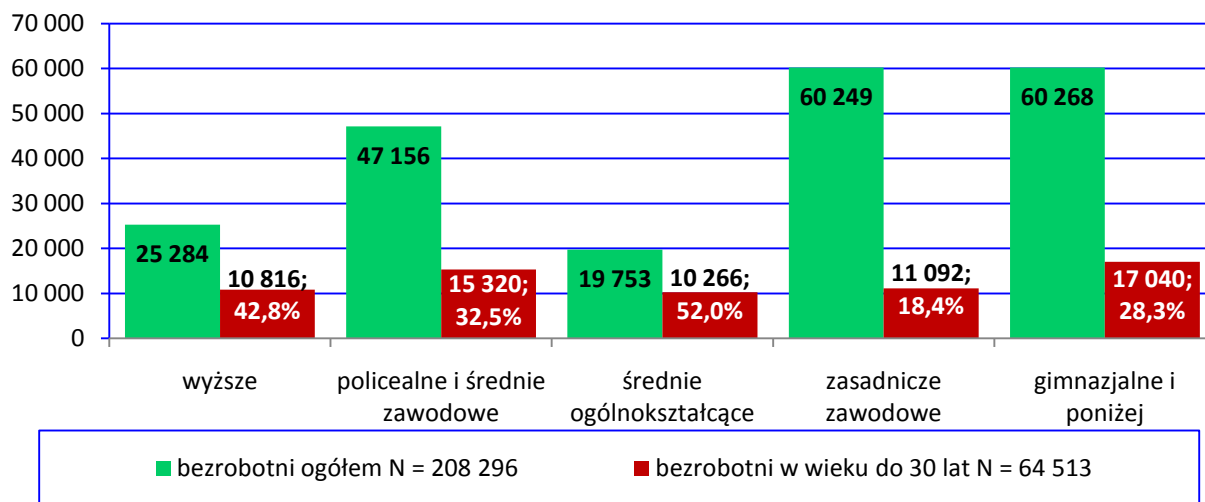

Bezrobotna młodzież odznacza się wysokim poziomem wykształcenia: wśród osób z wyższym wykształceniem młodzi ludzie stanowią 43%, a wśród osób z wykształceniem średnim

¹² Bezrobotna młodzież w województwie śląskim, zestawienie tabelaryczne 2012 r. – I kwartał 2014 r., Tabela 9

ogólnokształcącym jest ich 52%. Najniższy odsetek bezrobotnych w wieku poniżej 30 lat odnotowano wśród zarejestrowanych legitymujących się wykształceniem zasadniczym zawodowym (18%).

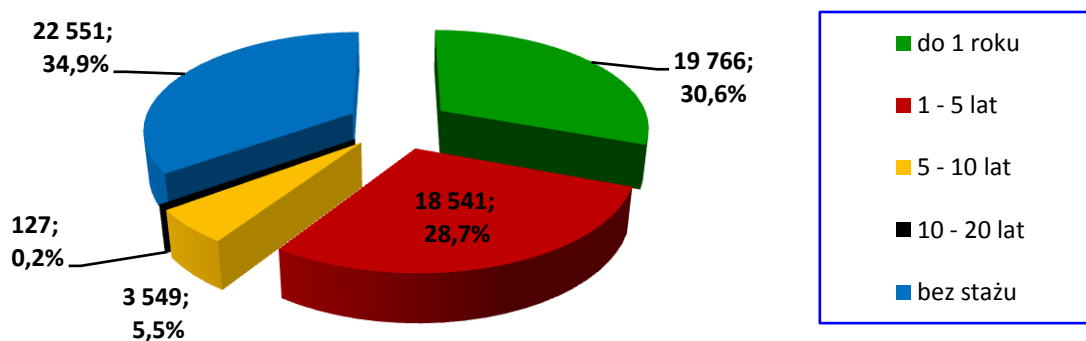
Bezrobotni zarejestrowani w województwie śląskim ogółem oraz w wieku poniżej 30 lat według poziomu wykształcenia. Stan na koniec I kwartału 2014 r.

według stażu pracy¹³

Wśród bezrobotnych w wieku poniżej 30 lat zaledwie około 6% zarejestrowanych posiada staż pracy od 5 do 20 lat. Najliczniejsza grupa w tej kategorii bezrobotnych to osoby bez żadnego stażu pracy (35%).

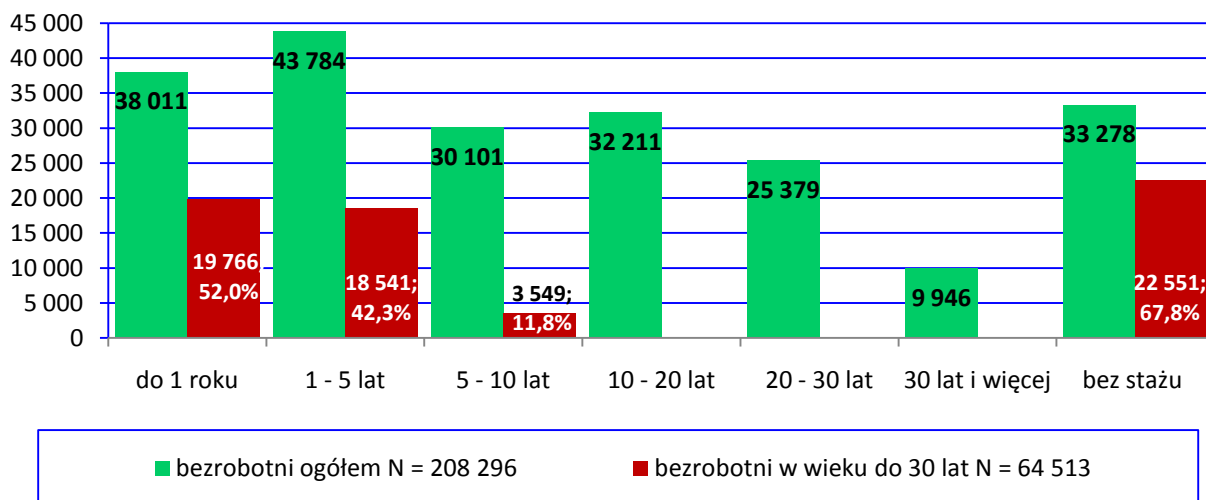
Bezrobotni według stażu pracy. Stan na koniec marca 2014 r.

Im dłuższy staż pracy tym niższy odsetek bezrobotnych w wieku poniżej 30 lat. Jedynie wśród bezrobotnych bez stażu pracy lub z bardzo niewielkim doświadczeniem zawodowym młodzi bezrobotni stanowią ponad połowę zarejestrowanych (odpowiednio 68% i 52%).

¹³ Bezrobotna młodzież w województwie śląskim, zestawienie tabelaryczne 2012 r. – I kwartał 2014 r., Tabela 10

Bezrobotni zarejestrowani w województwie śląskim ogółem oraz w wieku poniżej 30 lat według stażu pracy. Stan na koniec I kwartału 2014 r.

Polska młodzież na tle krajów Unii Europejskiej

W analizie sytuacji młodych Polaków na rynku pracy na tle krajów UE, wzięto pod uwagę dwa podstawowe aspekty, to znaczy zatrudnienie określone wskaźnikiem zatrudnienia¹⁴ i bezrobocie określone stopą bezrobocia¹⁵.

W momencie przystąpienia Polski do UE sytuacja zatrudnieniowa młodych Polaków (osób w wieku 20 – 24 lata oraz osób w wieku 25 – 29 lat) była zdecydowanie trudniejsza nie tylko w porównaniu z dotychczasowymi krajami członkowskimi UE, ale również w porównaniu z krajami nowoprzyjętymi. Poziom zatrudnienia polskiej młodzieży w obydwóch kategoriach wiekowych był zdecydowanie niższy od średniej w UE. W II kwartale 2004 r. w Polsce zatrudnienie posiadał, co trzeci młody człowiek w wieku 20 – 24 lata (35%) natomiast w UE, co druga osoba (52%). Z kolei wśród młodzieży w wieku 25 – 29 lat w Polsce wskaźnik zatrudnienia wynosił – 66%, a w UE – 73%. W Polsce, podobnie jak i w krajach UE, w obydwóch kategoriach wiekowych poziom zatrudnienia wśród mężczyzn był wyższy niż wśród kobiet:

- wśród osób w wieku 20 – 24 lata różnica między poziomem zatrudnienia mężczyzn i kobiet w Polsce i w UE utrzymywała się na podobnym poziomie. W Polsce wynosiła 8,7 pkt proc., w UE – 8,3 pkt proc.
- wśród osób w wieku 25 – 29 lat różnica między poziomem zatrudnienia kobiet i mężczyzn była zdecydowanie wyższa (w porównaniu do osób w wieku 20 – 24 lata), chociaż również utrzymywała się na podobnym poziomie. W Polsce wynosiła – 15,3 pkt proc., w UE – 13,1 pkt proc.

Po blisko 10 latach członkostwa naszego kraju w UE, według danych z IV kwartału 2013 r., sytuacja zatrudnieniowa polskiej młodzieży poprawiła się zwłaszcza w porównaniu ze średnią unijną. Wskaźnik zatrudnienia wśród osób w wieku 20 – 24 lata był niższy od średniej w UE (o 6,5 pkt proc.), natomiast

¹⁴ Wskaźnik zatrudnienia - wskaźnik określający, jaki odsetek ludności w wieku od 15 do 64 roku życia pracuje zawodowo, mierzony w ramach badania aktywności ekonomicznej ludności UE (EU LFS)

¹⁵ Stopa bezrobocia - procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo (tzn. pracującej i bezrobotnej), mierzony w ramach badania aktywności ekonomicznej ludności UE (EU LFS)

wśród osób w wieku 25 – 29 lat jego wartość była wyższa (o 4,2 pkt proc.). Polska tym samym znalazła się wśród krajów o wysokim współczynniku zatrudnienia młodzieży w kategorii wiekowej 25 – 29 lat. W IV kwartale 2013 r. w Polsce zatrudnienie posiadał niemal, co drugi młody człowiek w wieku od 20 do 24 lat (41%), a średnio w całej UE wskaźnik zatrudnienia dla tej kategorii wiekowej wynosił 48%. Z kolei wśród osób w wieku 25 – 29 lat wskaźnik zatrudnienia wynosił – 75%, w krajach UE – 71%.

W Polsce, podobnie jak i w krajach UE, w obydwóch kategoriach wiekowych poziom zatrudnienia wśród mężczyzn nadal był wyższy niż wśród kobiet:

- wśród osób w wieku 20 – 24 lata zróżnicowanie zatrudnienia mężczyzn i kobiet było zdecydowanie bardziej widoczne w Polsce (14,4 pkt proc.), niż w krajach UE (6 pkt proc.). Natomiast w stosunku do poziomu zatrudnienia z końca czerwca 2004 r., w Polsce odnotowano jego wzrost zarówno wśród mężczyzn jak i kobiet (odpowiednio o 8,8 pkt proc. i o 3,1 pkt proc.), a w krajach UE jego spadek (mężczyźni – o 5,8 pkt proc.; kobiety – o 3,5 pkt proc.),
- w Polsce wśród osób w wieku 25 – 29 lat różnica między poziomem zatrudnienia kobiet i mężczyzn wynosiła – 13,9 pkt proc., a w krajach UE – 9,3 pkt proc. Natomiast w stosunku do danych z końca czerwca 2004 r., w tej kategorii wiekowej młodzieży odnotowano w Polsce wzrost wskaźnika zatrudnienia wśród mężczyzn i kobiet (odpowiednio o 8,3 pkt proc. i o 7,4 pkt proc.) a w krajach UE spadek jego wartości (mężczyźni – o 4,2 pkt proc.; kobiety – o 0,4 pkt proc.).

Bez względu na analizowany okres, poziom zatrudnienia młodzieży w wieku 25 – 29 lat zarówno w Polsce jak i w krajach UE był wyższy niż poziom zatrudnienia młodzieży w wieku 20 – 24 lata. Z kolei, bez względu rozpatrywany okres i kategorie wiekowe zatrudnienie mężczyzn i w Polsce i w krajach UE było i jest wyższe niż wśród kobiet.

**Wskaźnik zatrudnienia w krajach członkowskich Unii Europejskiej
dane w II kwartale 2004 r. i w IV kwartale 2013 r.**

		Wskaźnik zatrudnienia ¹⁶					
		20-64 lata		20-24 lata		25-29 lat	
		II kwartał 2004	IV kwartał 2013	II kwartał 2004	IV kwartał 2013	II kwartał 2004	IV kwartał 2013
Unia Europejska (28 państw)	o	67,2	68,6	52,3	47,7	72,8	70,5
	m			56,5	50,7	79,3	75,1
	k			48,2	44,7	66,2	65,8
Austria	o	71,0	75,6	69,1	68,3	80,2	81,5
	m			70,7	70,9	85,6	83,1
	k			67,5	65,8	74,7	79,9
Belgia	o	65,8	66,9	49,2	39,8	78,3	74,5
	m			52,9	41,8	82,1	79,2
	k			45,4	37,8	74,5	69,9
Bułgaria	o	61,2	63,6	43,1	33,4	64,3	61,0
	m			48,3	38,1	69,6	68,0
	k			37,6	28,5	58,6	53,6
Chorwacja	o	59,7	53,6	44,6	25,9	67,5	61,5
	m			52,0	32,1	75,5	64,1
	k			36,3	20,1	59,2	58,0
Cypr	o	75,7	67,0	65,5	42,3	85,6	72,6
	m			69,5	40,4	93,6	71,1
	k			61,8	44,2	77,9	74,0
Czechy	o	70,1	73,0	49,3	42,2	71,6	74,9
	m			53,3	49,7	86,8	85,0
	k			45,3	34,3	55,9	64,3

¹⁶ Dane EUROSTAT http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsq_ergan&lang=en data pobrania: 07.04 2014

		Wskaźnik zatrudnienia ¹⁶					
		20-64 lata		20-24 lata		25-29 lat	
		II kwartał 2004	IV kwartał 2013	II kwartał 2004	IV kwartał 2013	II kwartał 2004	IV kwartał 2013
Dania	o	78,1	75,3	69,2	61,0	78,6	72,4
	m			74,2	62,9	80,7	78,7
	k			64,6	59,1	76,3	65,9
Estonia	o	70,3	73,3	50,8	49,4	71,0	76,2
	m			60,6	52,8	79,4	78,5
	k			40,8	45,8	62,4	73,8
Finlandia	o	72,5	72,5	60,9	55,2	74,6	72,8
	m			63,1	53,3	80,4	77,3
	k			58,8	57,1	68,4	68,0
Francja	o	69,8	69,5	50,6	46,3	77,9	74,5
	m			54,9	49,4	84,4	78,6
	k			46,4	43,3	71,5	70,6
Grecja	o	64,4	52,8	44,7	22,8	70,9	47,3
	m			53,6	26,8	82,4	52,4
	k			36,0	18,6	59,0	41,8
Hiszpania	o	65,0	58,5	51,3	28,5	73,5	57,7
	m			57,6	29,4	80,3	52,7
	k			44,7	27,6	66,4	57,7
Holandia	o	74,9	76,4	77,9	70,6	86,3	81,7
	m			78,9	71,1	90,9	81,8
	k			77,0	70,2	81,6	81,5
Irlandia	o	71,0	66,6	66,2	49,3	81,7	67,6
	m			70,3	50,2	86,7	68,3
	k			62,1	48,4	76,6	66,9
Litwa	o	69,2	70,4	40,0	42,8	76,0	77,9
	m			48,4	46,9	80,7	81,3
	k			31,6	38,4	71,3	74,4
Luksemburg	o	67,7	71,3	41,0	45,1	81,5	72,8
	m			45,1	52,8	86,7	78,3
	k			36,6	37,1	76,3	67,5
Łotwa	o	69,3	70,1	52,3	50,7	76,0	75,3
	m			64,4	55,1	84,7	82,3
	k			39,9	46,0	67,0	68,1
Malta	o	57,3	65,7	68,2	69,3	77,8	82,4
	m			71,6	69,4	92,2	87,5
	k			64,6	69,3	60,9	76,8
Niemcy	o	67,9	77,5	57,8	64,1	70,1	77,8
	m			58,5	64,8	73,0	81,1
	k			57,2	63,4	67,1	74,5
Polska	o	57,0	65,6	35,0	41,2	65,6	74,7
	m			39,4	48,2	73,1	81,4
	k			30,7	33,8	57,8	67,5
Portugalia	o	72,7	66,7	53,6	38,9	80,0	68,9
	m			58,5	40,4	83,8	69,1
	k			48,6	37,2	76,0	68,8
Rumunia	o	64,7	63,7	44,2	34,8	70,7	66,1
	m			46,3	41,3	75,5	71,8
	k			42,2	28,1	65,7	60,1
Słowacja	o	63,5	65,0	47,5	33,9	69,5	65,7
	m			51,2	41,6	79,4	73,3
	k			43,9	25,9	59,3	57,7
Słowenia	o	71,0	67,1	52,6	37,5	80,6	70,8
	m			58,7	41,9	84,0	76,7
	k			46,1	32,6	76,9	64,6
Szwecja	o	77,8	79,7	58,3	57,5	76,4	77,1
	m			60,1	57,6	79,0	80,4
	k			56,4	57,3	73,8	73,6

		Wskaźnik zatrudnienia ¹⁶					
		20-64 lata		20-24 lata		25-29 lat	
		II kwartał 2004	IV kwartał 2013	II kwartał 2004	IV kwartał 2013	II kwartał 2004	IV kwartał 2013
Węgry	o	62,0	64,5	41,6	36,9	71,1	68,6
	m			46,7	42,5	83,1	76,4
	k			36,6	31,2	58,9	60,6
Wielka Brytania	o	74,9	75,5	70,4	65,2	78,9	78,9
	m			74,9	66,6	85,6	85,3
	k			66,0	63,7	72,3	71,1
Włochy	o	61,6	59,9	43,8	27,6	65,4	51,0
	m			51,4	32,5	74,8	57,9
	k			36,3	22,5	55,9	43,9

Stopa bezrobocia określająca poziom bezrobocia jest zazwyczaj znacznie wyższa wśród młodzieży niż w całej populacji bezrobotnych oraz wśród kobiet niż wśród mężczyzn. W Polsce, podobnie jak w pozostałych krajach UE, ta zależność również znajduje odzwierciedlenie w danych statystycznych.

Analizując bezrobocie wśród osób w wieku do 25 lat należy podkreślić, iż w momencie przystąpienia Polski do UE sytuacja młodych ludzi w Polsce była bardzo trudna. W Polsce pracy nie miał co drugi młody człowiek, w przeciwieństwie do średniej wartości stopy bezrobocia w UE, w której bezrobotna była co piąta osoba w tej kategorii wiekowej.

W IV kwartale 2004 r. Polska była krajem o najwyższej stopie bezrobocia wśród młodzieży (40%) nie tylko w porównaniu z krajami członkowskimi „starej” Unii, ale również w porównaniu z krajami nowoprzyjętymi. Jej wartość była wyższa w porównaniu ze średnią w UE o 21,4 pkt proc. Równie wysokie wskaźniki określające bezrobocie odnotowano wówczas wyłącznie w Słowacji – 34% (Chorwacja nie należała jeszcze do UE). Bezrobocie zdecydowanie częściej dotyczyło kobiety. W Polsce na koniec 2004 r. niemal, co druga kobieta w wieku do 25 lat była bezrobotna (42%) w porównaniu do co trzeciego mężczyzny (39%). W UE właściwie nie było różnic między płaciami, bezrobocie dotyczyło zarówno co piątą kobietę jak i co piątego mężczyznę (odpowiednio 19,3%; 18,7%).

Z kolei po 10 latach członkostwa Polski w UE sytuacja młodych ludzi zdecydowanie poprawiła się. Na koniec 2013 r. bezrobocie wśród młodzieży w Polsce spadło o 13,2 pkt proc. osiągając poziom 27% i było wyższe w porównaniu ze średnią w UE zaledwie o 4,1 pkt proc. Polska znalazła się w grupie krajów o nie najwyższej, ale ciągle jeszcze nie najniższej stopie bezrobocia. Kraje, w których stopa bezrobocia była zdecydowanie wyższa to Grecja – 58%, Hiszpania – 55% i Chorwacja – 49,8%, a kraje o niskiej stopie bezrobocia wśród osób w tej kategorii wiekowej to Niemcy – 8%, Austria – 10% i Holandia – 11%. Zarówno w Polsce jak i we wszystkich krajach UE bezrobocie dotyczyło co czwartą osobę w wieku poniżej 25 lat.

Tradycyjnie, nadal bezrobocie wśród kobiet było wyższe niż wśród mężczyzn (w Polsce o 3,7 pkt proc., w UE o 1,1 pkt proc.), przy czym w Polsce bezrobotny był co trzeci mężczyzna (29%) i co czwarta kobieta (26%), a w UE bez względu na płeć bezrobociem dotknięta była co czwarta osoba w omawianej kategorii wiekowej.

**Stopa bezrobocia w krajach Unii Europejskiej
dane II kwartał 2004 i IV kwartał 2013 rok**

Wyszczególnienie	Stopa bezrobocia ¹⁷							
	ogółem		wśród bezrobotnych w wieku do 25 lat					
			ogółem		mężczyźni		kobiety	
	II kwartał 2004	IV kwartał 2013	II kwartał 2004	IV kwartał 2013	II kwartał 2004	IV kwartał 2013	II kwartał 2004	IV kwartał 2013
Unia Europejska (28 państw)	9,2	10,7	19,0	23,1	18,7	23,6	19,3	22,5
Austria	4,8	5,0	8,7	9,8	8,4	8,7	9,1	11,1
Belgia	7,7	8,4	18,6	23,6	17,3	24,6	20,1	22,4
Bułgaria	12,4	13,1	24,3	28,2	25,0	30,9	23,4	24,1
Chorwacja	13,9	17,5	33,2	48,8	30,0	46,6	37,3	51,7
Cypr	4,5	16,8	9,2	40,5	8,1	44,0	10,3	37,1
Czechy	8,3	6,8	20,4	18,9	21,4	18,6	19,1	19,4
Dania	5,4	6,8	8,2	12,9	:	13,9	:	11,9
Estonia	9,6	8,8	21,3	19,6	20,0	18,4	23,3	21,0
Finlandia	9,0	8,3	20,9	19,9	21,7	22,4	20,0	17,4
Francja	8,8	10,2	20,3	23,7	19,6	23,3	21,0	24,1
Grecja	10,5	27,6	26,8	58,3	19,5	53,7	35,6	64,0
Hiszpania	11,1	26,1	22,3	55,0	18,7	55,4	27,4	54,4
Holandia	5,2	7,0	9,2	11,4	9,4	10,8	9,0	12,0
Irlandia	4,4	12,2	8,4	25,5	8,8	27,2	7,9	23,7
Litwa	11,8	11,0	22,9	20,6	23,4	22,9	22,1	17,3
Luksemburg	5,0	6,0	16,5	17,2	12,4	19,7	21,1	13,6
Łotwa	11,5	11,6	18,6	23,8	13,5	24,2	26,6	23,4
Malta	7,2	6,7	16,9	13,6	16,6	14,8	17,3	12,1
Niemcy	10,3	5,2	13,4	7,8	14,8	8,5	11,8	7,1
Polska	19,3	10,0	40,4	27,2	38,8	25,7	42,4	29,4
Portugalia	7,4	15,4	18,6	34,8	17,1	33,5	20,4	36,1
Rumunia	8,1	7,3	21,2	24,1	22,8	23,8	19,1	24,6
Słowacja	18,8	14,1	33,9	33,4	35,4	34,0	32,2	32,4
Słowenia	6,3	9,7	15,2	20,0	12,7	17,6	18,3	23,5
Szwecja	7,4	8,0	20,5	22,6	21,8	23,8	19,0	21,4
Węgry	5,9	9,2	14,9	25,0	15,4	24,0	14,2	26,2
Wielka Brytania	4,7	7,1	11,8	19,8	12,8	22,0	10,8	17,3
Włochy	8,0	12,6	23,9	41,6	21,3	40,1	27,2	43,7

Reasumując, czynniki, które przyczyniły się do poprawy sytuacji młodych ludzi na rynku pracy w Polsce to między innymi:

- nieznaczny przyrost ludności Polski (2004 r. – 38 175 tys. osób¹⁸; 2013 r. – 38 496 tys. osób¹⁹) spowodowany niewielkim przyrostem naturalnym i skutkujący spadkiem odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym (2004 r. – 21,2%; 2013 r. – 18,2%) przy jednoczesnym wzroście odsetka osób w wieku poprodukcyjnym (2004 r. – 15,3%; 2013 r. – 18,2%). Odsetek osób w wieku produkcyjnym utrzymywał się na niemal takim samym poziomie (2004 r. – 63,5%; 2013 r. – 63,6%²⁰).
- migracje zewnętrzne ludności przede wszystkim w poszukiwaniu lepszych warunków zatrudnienia. W początkowym okresie członkostwa Polski w UE obserwowany był znaczący wzrost emigracji z Polski. Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2011 wykazały, że znaczna część osób, które wyjechały w tym okresie, w dalszym ciągu pozostaje za granicą. Poza tym, również w ostatnich latach liczba nowych lub kolejnych wyjazdów utrzymuje się na znacznym poziomie. Szacuje się, że

¹⁷ Dane EUROSTAT - http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en data pobrania: 02.04.2014

¹⁸ http://www.stat.gov.pl/gus/5840_5688_PLK_HTML.htm data pobrania 10.04.2014 r.

¹⁹ http://www.stat.gov.pl/gus/5840_11157_PLK_HTML.htm data pobrania 10.04.2014 r.

²⁰ http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/L_podst_inf_o_rozwoju_dem_pl_do_2013.pdf data pobrania 10.04.2014 r.

na koniec 2012 r. poza granicami kraju przebywa ponad 2 130 tys. osób. Nastąpiła zmiana charakteru migracji (75% emigrantów przebywa za granicą, co najmniej 12 miesięcy, przybywa migrantów z powodu łączenia rodzin – ok. 16%). W 2012 r. dla kilku krajów Unii Europejskiej odnotowano wzrost liczby Polaków, co oznacza, że liczba wyjazdów do tych krajów przewyższyła liczbę powrotów (wzrost emigrantów odnotowano w Niemczech i Wielkiej Brytanii, a niewielki spadek w Irlandii i w Hiszpanii)²¹.

- dobra kondycja gospodarcza Polski w czasie kryzysu w krajach Unii Europejskiej, dzięki której nastąpił proces przyspieszania wyrównywania poziomu gospodarczego do średniej unijnej. Mimo, że w ostatnich latach tempo wzrostu gospodarczego w Polsce było niższe niż w okresie pierwszych lat członkostwa w UE (w latach 2004 – 2007 średniorocznie 5,5%, w latach 2008 – 2012 średniorocznie 3,4%), to wskutek kryzysu w UE, Polska szybciej zbliżała się do średniej unijnej. Skumulowany wzrost PKB Polski w okresie 2004 – 2012 wyniósł 46,3% (w UE 10,9%, w strefie euro 9,1%). Na relatywnie dobre wyniki gospodarcze miały wpływ transfery z budżetu UE, które od wejścia Polski do UE wyniosły 79 255,59 mln EUR. Jednocześnie, w tym samym czasie Polska wpłaciła do budżetu UE 28 180,19 mln EUR tytułem składki członkowskiej oraz 141,47 mln EUR tytułem zwrotu środków. Podsumowując, saldo transferów finansowych z budżetu UE po 107 miesiącach członkostwa ukształtowało się na poziomie 50 030,07 mln EUR (dane na koniec marca 2013 r.). Transfery z budżetu UE przeznaczone były przede wszystkim na przedsięwzięcia związane z polityką spójności oraz z wspólną polityką rolną, a także na realizację celów ujętych w Europejskim Funduszu Rozwoju Regionalnego i w Europejskim Funduszu Społecznym²².
- promowanie edukacji i osiągnięcie w znacznym stopniu celu edukacyjnego strategii „Europa 2020” dotyczącego podniesienia poziomu wykształcenia. W przypadku wskaźnika dotyczącego zmniejszenia odsetka młodzieży niekontynuującej nauki Polska osiągnęła jego zalecaną wartość – do najwyżej 10%, a w przypadku zwiększenia odsetka osób w wieku 30 – 34 lata z wykształceniem wyższym do co najmniej 40% Polska osiągnęła już 39,1% (średnia dla UE – 35,8%)²³.

---

²¹ Główny Urząd Statystyczny Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy, *Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004 – 2012*, Warszawa, październik 2013

http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/L_Szacunek_emigracji_z_Polski_lata_2004-2012_XI_2012.pdf data pobrania 10.04.2014 r.

²² <https://www.ms.gov.pl/resource/af01f6e8-514a-48f9-855e-65be99138479:JCR> data pobrania 10.04.2014 r.

²³ <https://www.ms.gov.pl/resource/af01f6e8-514a-48f9-855e-65be99138479:JCR> data pobrania 10.04.2014 r.